

Kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län och en befattningshavare där för brister i handläggningen av framställningar om utlämnande av allmänna handlingar

---

Anmälan

I en anmälan som inkom till JO den 16 april 2013 framförde AA kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län med anledning bl.a. av hur myndigheten handlagt framställningar från honom om att få ta del av handlingarna i en förundersökning om urkundsförfalskning. AA anförde, som han får uppfattas, bl.a. att polismyndigheten fem månader efter det att han gjort en sådan framställning ännu inte lämnat honom något besked i utlämnandefrågan och att han blivit berövad insyn i sitt ärende.

Utredning

Handlingar och muntliga upplysningar från polismyndigheten inhämtades. De muntliga upplysningarna lämnades av inspektören BB vid Västerorts polismästardistrikt, som (den 10 juni 2013) uppgav bl.a. följande.

Han har samtalat med AA vid några tillfällen. Han minns att AA vid ett tillfälle, runt årsskiftet 2012/2013, begärde att få ut handlingarna i den aktuella förundersökningen. AA uppgav att han ville ha ut handlingarna i händelse av att förundersökningen lades ned eftersom han i sådant fall hade för avsikt att begära överprövning av nedläggningsbeslutet. I slutet av februari 2013 återkom AA med en begäran om att få ut handlingarna. Vid båda tillfällena nekade han AA att ta del av handlingarna med hänvisning till förundersökningssekretess. Han kan inte minnas att han gav AA någon underrättelse om dennes rätt att få ett skriftligt och överklagbart beslut av polismyndigheten. [– –]

Förundersökningen lades ned den 18 mars 2013 på den grunden att brott ej kunde styrkas. Några veckor innan nedläggningsbeslutet fattades lämnade han över handläggningen av ärendet till sin kollega, kommissarien CC. Han minns inte om han gav några direktiv till CC såvitt gällde AA:s begäran om att få ta del av handlingarna.

BB uppgav vidare att såvitt han kände till hade AA endast fått ut den brottsanmälan han själv gett in.

Polismyndigheten anmodades därefter att yttra sig beträffande handläggningen av AA:s framställningar om handlingsutlämnande.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren DD) inkom med yttrande. Till grund för yttrandet låg bl.a. en promemoria upprättad av BB och upplysningar lämnade av EE, sektionschef vid Västerorts polismästardistrikts kriminalenhet.

Under ett avsnitt om rättslig reglering redovisade polismyndigheten bl.a. följande.

Av 2.1 Polismyndigheten i Stockholms läns föreskrift om handläggning av begäran om att få ta del av en allmän handling eller uppgift därur samt tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen (tjänsteföreskrift 187-A) följer att undersökningsledaren ska anses ha samtliga handlingar i en pågående förundersökning i sin vård. Leder åklagare förundersökningen ska lägst gruppchef eller motsvarande där ärendet handläggs anses ha samtliga handlingar i förundersökningen i sin vård.

EE hade uppgett följande.

[...] BB, som vid tiden för begäran var ansvarig handläggare för ärende 0201-K174994-12, [har] efter begäran från AA gjort bedömningen att handlingarna i den då pågående förundersökningen, utöver anmälan, inte kunde lämnas ut med hänvisning till 18 kap. 1 § och 35 kap. 1 § [offentlighets- och sekretesslagen]. BB kan inte minnas om han gav AA någon underrättelse om dennes rätt att få ett överklagbart beslut av myndigheten. Det står alltså klart att en sekretessprövning gjorts men det är oklart om underrättelsen enligt ovan har utförts.

Polismyndigheten redovisade följande bedömning.

Polismyndigheten konstaterar inledningsvis att ärende 0201-K174994-12 vid tiden för begäran var en polisledd pågående förundersökning och att BB i egenskap av handläggare enligt polismyndighetens tjänsteföreskrift 187-A inte var behörig att pröva AA:s begäran i första hand. Det får vidare, mot bakgrund av den utredning som finns i ärendet, bl.a. vid JO upprättad tjänsteanteckning den 10 juni 2013, anses sannolikt att BB inte informerat AA om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas. [— —]

Polismyndigheten understryker vikten av korrekt och skyndsamt handläggning av begäran om att ta del av allmän handling. Med hänsyn till offentlighetsprincipens syfte, och antalet felaktigheter, ser polismyndigheten allvarligt på handläggningen av ärendet. Polismyndigheten tillser därför, genom Västerorts polismästardistrikt, att utbildning genomförs för polismästardistriktets kriminalenhet under hösten 2013.

Avslutningsvis tillägger polismyndigheten att jurist vid Västerorts polismästardistrikt i juni 2013 har prövat AA:s begäran, A095.868/2013, genom vilken de begärda handlingarna lämnades ut med vissa maskeringar. Förundersökningen var vid denna tidpunkt nedlagd.

AA yttrade sig över remissvaret.

Rättslig reglering

Grundläggande regler om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF). Enligt dessa bestämmelser har var och en rätt att ta del av en handling som förvaras hos en myndighet om den är inkommen till myndigheten eller upprättad där, förutsatt att den inte omfattas av sekretess (2 kap. 1-3 §§ TF).

En allmän handling som får lämnas ut ska tillhandahållas genast eller så snart det är möjligt. Det ska ske på stället och utan avgift. Den som begär det har också rätt att mot avgift få en kopia av handlingen. En sådan begäran ska behandlas skyndsamt. (Se 2 kap. 12-13 §§ TF.)

Besked i en utlämnande fråga bör normalt lämnas samma dag som begäran gjorts. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om det är nödvändigt för att ta ställning till om utlämnande får ske. Om en anställd vid en myndighet, enligt arbetsordningen eller på grund av särskilt beslut, har ansvar för vården av en handling är det enligt 6 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) i första hand han eller hon som ska pröva om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål.

Om en framställning om att få ta del av en handling inte kan tillmötesgå fullt ut ska den som gjort begäran underrättas om detta. Personen ska också underrättas om att han eller hon kan begära att frågan hänskjuts till myndigheten för ett skriftligt och överklagbart beslut (6 kap. 3 § tredje stycket OSL). Rätten att få ett överklagbart beslut tillkommer sökanden oavsett om beslutet att inte lämna ut handlingen grundar sig på en sekretessbestämmelse eller på annan grund.

Bedömning

AA har i de handlingar som hämtats in från polismyndigheten angetts som målsägande. En målsägande intar inte en partsställning under förundersökningen och rättegångsbalken innehåller inte någon bestämmelse om rätt för målsäganden till insyn i utredningen i detta skede, motsvarande den som enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken tillkommer den misstänkte. En målsägandes rätt att ta del av handlingar i en pågående förundersökning kan endast grundas på TF:s bestämmelser (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1995/96 s. 29, dnr 2388-1990). Detsamma gäller beträffande handlingar i en förundersökning som har lagts ned. Handläggningen av AA:s framställningar ska alltså bedömas endast enligt TF:s bestämmelser.

Som redovisats bör besked i en fråga om utlämnande av allmän handling normalt lämnas samma dag som begäran gjorts.

AA har, som JO uppfattat honom, gjort gällande att polismyndigheten flera månader efter det att han begärt att få kopior av handlingarna i förundersökningen ännu inte gett honom något besked i utlämnande frågan. Av utredningen framgår att AA vid två tillfällen begärde att få kopior av de aktuella handlingarna och att BB, med hänvisning till att handlingarna omfattades av förundersökningssekretess, nekade honom att ta del av några andra handlingar än den brottsanmälan han själv gett in. Det har inte kunnat klarläggas exakt när AA gjorde sina framställningar och hur snart BB lämnade honom besked med anledning av dessa. Det saknas därför underlag för att bedöma om de besked som lämnades gavs tillräckligt skyndsamt.

Såvitt framkommit informerade BB inte vid något av tillfällena AA om möjligheten att begära att frågan om handlingsutlämnande skulle hänskjutas till polismyndigheten för beslut. Detta borde givetvis ha skett.

Enligt polismyndighetens tjänsteföreskrifter var BB inte behörig att pröva en begäran om utlämnande av de aktuella handlingarna. En sådan begäran skulle rätteligen i första hand ha prövats av undersökningsledaren. BB skulle alltså under alla förhållanden ha överlämnat AA:s framställningar till undersökningsledaren.

BB är den som handlagt AA framställningar om handlingsutlämnande och därmed haft det huvudsakliga ansvaret för att de inte hanterats på ett korrekt sätt. Även polismyndigheten, ytterst dess ledning, har dock ett ansvar för att se till att handläggningen lever upp till de krav som olika regelverk ställer.

Sammanfattningsvis ska såväl BB som polismyndigheten kritiseras för bristerna i handläggningen.

Vad som i övrigt har kommit fram ger inte tillräcklig anledning till något uttalande från min sida.